Desăvârşirea unităţii naţionale a statului roman

Adrian Irinel Cănureci

Clădită pe un temei etnic românesc, construcția statului național unitar român se axează pe trei momente cruciale în istoria devenirii statale, acestea fiind , în ordine cronologică Unirea lui Mihai Viteazul din 1600, crearea statului național modern în 1859, sub domnia lui Alexandru Ioan Cuza și nu în ultimul rând, Marea Unire de la 1 Decembrie 1918, corolarul sau epopeea națională a românilor de pretutindeni, un stat național, unitar, indivizibil și cel mai important independent, în ciuda tuturor vicisitudinilor vremii.

Unirea lui Mihai Viteazul din 1600, pentru prima dată în istoria națională a unui popor, avea toate șnasele să deranjeze Marile Puteri ale vremii, Imperiul Otoman, cel Habsburgic sau Polonia, care nu doreau în vecinătatea loraparitia unui stat puternic, fiecare dintre acestea străduindu-se să-l supună, în folosul lor, în fapt o parte a anticei și puternicei Dacii. Mihai Viteazul este primul martir sacrificat de Casa de Austria intereselor sale. Lui vor urma și alții:Inochentie Micu Klein, Avram Iancu. . . . Însă jertfa sa și a urmașilor n-a fost un bun risipit fără folos , ci mai degrabă un Îndemn, un Strigăt de luptă preluat din generație în generație , al cărui sfârșit se va împlini în 1 Decembrie 1918, când , în capitala celor trei țări unite sub sceptrul lui Mihai , la Alba-Iulia, într-o manifestare de voință a unui popor , care a știut să lupte timp de secole cu o perseverență exemplară , în ciuda altor adversități , se pecetluia actul prin care românii se regăseau între hotarele unei țări de dor și lacrimi . Lacrimi de bucurie , lacrimi pe care le cereau alte împliniri. Se vor scurge alte trei secole de lupte și de inteligență politică până când se va realiza idealul politic conceput și înfăptuit de Mihai Viteazul.

Voievodul muntean este reprezentantul tipic al poporului român , simbolizând Domnul prin care se împlinesc năzuințele cele mai intime și, în același timp fundamentale ale poporului român din sânul căruia s-a născut :unirea într-un singur hotar al neamului său. Inteligența sa politică și militară sunt moştenirea unei tradiții ce caracterizează un popor ce asupraviețuit tocmai datorită faptului că a știut să îmbine, în chip ideal, Înțelepciunea cu Forța, Rezistența armată cu Abilitatea diplomatică. Aceste daruri deosebite i-au îngăduit marelui domn să realizeze unirea celor trei țări românești.

Putem conchide referindu-ne la fapta uriașă a marelui Mihai, cu ceea ce marele savant, istoric și erudit N. Iorga spunea: ”. . . Nici un român n-a mai putut gândi unirea fără uriașa lui personalitate, fără paloșul sau securea lui ridicată spre cerul dreptății, fără chipul lui, de o curată și desăvârșită poezie tragică. . . ”.

Faptul politic împlinit la 24 ianuarie 1859 a coincis cu primul pas pe calea înfăptuirii statului român naţional unitar modern, odată Unirea deplin recunoscută , chiar dacă numai pe perioada domniei şi vieţii lui Cuza, eforturile domnitorului pământean se vor îndrepta de acum înainte spre înfăptuirea unui amplu şi complex proces de reforme , program politic ce va edifica între anii 1859-1866, România modernă. Meritul incontestabil al lui Cuza este de a fi acţionat energic în sensul înfăptuirii programului unionist al Adunărilor ad-hoc , de a fi împlinit reformele fundamentale solicitate de modernizarea României şi de a fi înţeles atunci când misiunea sa s-a încheiat , să se retragă spre a lăsa succesorilor săi posibilitatea de a realiza integral aspiraţiile poporului român: independenţa şi unitatea deplină.

Intrarea României în primul război mondial în vara anului 1916, după doi ani de neutralitate între 1914 -1916, alături de Antantă, alianţă politico-militară reprezentată de Franţa, Anglia şi Rusia Sovietică , a urmărit realizarea deplinei unităţi naţionale prin unirea cu Vechiul Regat a Transilvaniei şi Bucovinei , străvechi teritorii locuite de români. Luptele din anii 1916-1917 au pus în lumină cu multă putere durabilitatea sentimentului naţional şi convingerea că se apropia ziua înfăptuirii marelui act al unirii tuturor românilor.

În ciuda impunerii păcii umilitoare de la Bucureşti din 1918 şi a prezenţei trupelor străine pe o mare parte a teritoriului naţional , România, redusă la Moldova prin retragerea armatei şi a autorităţilor , continua să existe castat de sine stătător. În condiţiile în care, în 1918, pe fronturile de luptă Puterile Centrale înregistrau înfrângeri categorice , imperiile multinaţionale s-au prăbuşit sub acţiunea unui avânt revoluţionar de proporţii , popoarele aflate sub dominaţie străină dorind să-şi decidă singure soarta. Paralel cu lupta politico-diplomatică şi militară a României , pentru supravieţuire , s-a desfăşurat lupta românilor din provinciile aflate sub stăpânire străină pentru libertate naţională. Aceştia au hotărât într-un cadru democratic reprezentat de adunările populare şi printr-o consultar largă să se unească cu Ţara. Deplasarea armatei române în provincii s-a făcut doar la chemarea organelor reprezentative ale populaţiei româneşti şi atunci când hotărârea unanim aprobată a populaţiei majoritare a fost pusă în pericol de vreo armată străină. Se încheia astfel un proces legic prin care românii s-au reunit în limitele unuia şi aceluiaşi stat naţional.

Prima provincie care s-a unit cu patria- mamă a fost Basarabia. Aceastaa survenit pe fondul dezmembrării Imperiului ţarist, odată cu proclamarea principiului autodeterminării până la despărţirea de statulmultinaţional în care au fost înglobate. În 1917 , s-a constituit în provincie Partidul Naţional Moldovean , ce a coordonat mişcarea de eliberare naţională în creştere . În acelaşi an a apărut la Chişinău , ziarul „Cuvânt Moldovenesc”. La 25 septembrie 1917 s-a constituit un organ reprezentativ numit Sfatul Ţării. Ca for coordonator al său a fost format Consiliul Directorilor , ce a proclamat autonomia Basarabiei. În decembrie 1917 s-a proclamat Republica Democratică Moldovenească. La 13/26 ianuarie 1918, guvernul Rusiei sovietice a întrerupt relaţiile diplomatice cu România. În ianuarie

1918, Ucraina şi-a proclamat independenţa, complet izolată Republica Moldovenească proclamându-şi, la rându-i, independenţa. La 27 martie 1918/9 aprilie1918 Sfatul Ţării , ce cuprinde reprezentanţii ai tuturor naţionalităţilor , a adoptat cu majoritate de voturi hotărâreaBasarabiei de a se uni cu România.

la 14/27 octombrie 1918 din iniţiativa lui Sextil Puşcariu şi a lui Iancu Flondor s-a convocat la Cernăuţi o adunare a reprezentanţilor populaţiei româneşti din provincie. Aceasta a decis unirea Bucovinei cu România. S-a ales un Comitet Executiv şi un Consiliu Naţional. Lider politic a fost ales Iancu Flondor . Populaţia românească şi-a manifestat astfel liberă de orice ingerinţă voinţa de *a se uni cu Ţara.* Intervenţia trupelor ucrainene l-a determinat pe Iancu Flondor să ceară sprijinul armatei române. În atari împrejurări a avut loc la Cernăuţi , la 15/28 noiembrie 1918 , *Congresul General al Bucovinei* , şi anume al românilor, polonezilor , germanilor, rutenilor . Românii constituiau marea majoritate a participanţilor . La propunerea lui Iancu Flondor , care a prezidat lucrările Congresului, , s-a votat cu o majoritate zdrobitoare , *„unirea necondiţionată pentru vecie a Bucovinei în vechile ei hotare cu regatul României a Bucovinei. ”*Reprezentanţii celorlalte populaţii au recunoscut şi acceptat hotărârea românilor.

În toamna anului 1918 , în condiţiile prăbuşirii structurilor puterii imperiale , s-a desfăşurat în Transilvania un puternic proces revoluţionar cu colaborarea tuturor forţelor sociale reprezentând populaţia românească . Şi-a reluat activitatea *Partidul Naţional Român* . Comitetul său executiv reunit la Oradea a adoptat la 29septembrie/12 octombrie 1918 o declaraţie ce proclama *„independenţa naţiunii române”* din cadrul dublei monarhii . În acelaşi timp au fost reluate şi intensificate contactele cu *Partidul Social Democrat.* La 30 octombrie 1918 s-a constituit Consiliul Naţional Român Central , din care au făcut parte 6 reprezentanţi ai Partidului Naţional Român-Teodor Mihaly, Vasile Goldiş, Aurel Vlad, Alexandru-Vaida-Voevod, Ştefan Cicio-Pop, A. Lazăr, şi 6 ai Partidului Social Democrat – Ioan Flueraş, Basil Surdu, Iosif Renoiu, Tiron Albani, Enea Grapini, Iosif Jumanca. Acesta a avut sediul la Arad şi a devenit organul central al luptei pentru unire a românilor din Transilvania. Ulterior acesta a primit numele de Marele Sfat al Naţiunii din Transilvania şi Ungaria. La 9/22 noiembrie 1918 Consiliul Naţional Român Central a anunţat căprelua puterea deplină în Transilvania. Între 13-15 noiembrie 1918 au avut loc la Arad tratative între reprezentanţii Consiliului Naţional şi cei ai guvernului Tisza . Ele au eşuat datorită poziţiei reticente a delegaţiei conduse de Karolyi. Trecându-se la preluarea puterii administrative şi politice locale în Transilvania , s-a hotărât să se supună aprobării populare documentele unităţii naţionale în cadrul unei mari adunări la Alba-Iulia.

Adunarea Naţională de la Alba-Iulia a avut loc la 18noiembrie /1 decembrie 1918. Ea a reunit peste 1228 delegaţi aleşi şi peste 100000 de oameni veniţi din toate colţurile Transilvaniei, pentru a consfinţi , în mod liber de orice constrângere, hotărârea de unire cu patria –mamă. Adunareaa fost deschisă de Gheorghe Pop de Băseşti. Într-o atmosferă de puternic entuziasm popular , prin glasul lui Vasile